

Tiedekunta-Fakultet-Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos-Institution-Department Valtio-opin laitos	
Tekijä-Författare-Author Kylä-Harakka, Paula			
Työn nimi-Arbetets titel-Title Yhdestä moneksi : Suomen kansallisten intressien rakentuminen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa keskustelussa henkilömiinat kieltävästä Ottawan sopimuksesta			
Oppiaine-Läroämne-Subject Kansainvälinen politiikka			
Työn laji-Arbetets art-Level Pro gradu		Aika-Datum-Month and year 2006-05-02	Sivumäärä-Sidantal-Number of pages 119 s., 4 liites.
<p>Tiivistelmä-Referat-Abstract</p> <p>Tutkielman kohteena on Suomessa 1990 puolivälistä vuoden 2004 loppuun asti käyty poliittinen keskustelu henkilömiinat kieltävään Ottawan sopimukseen liittymisestä. Tutkielman ensisijaisena tavoitteena on ymmärtää, miten miinoista luopumisesta tuli Suomessa poliittinen kiistakysymys ja miksi miinoista luopuminen oli Suomelle vaikeaa. Keskeisinä kysymyksinä ovat, ymmärrettiinkö maailma, Suomen paikka maailmassa, Suomen identiteetti ja Suomen intressit eri tavoin ja minkälainen oli hallitseva maailmankuva suomalaisessa miinakeskustelussa. Suomessa miinoista käyty keskustelu toimii näkökulmana laajempaan kysymykseen siitä, onko Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka irtautunut sille perinteisesti leimallisesta realistisesta ajattelutavasta ja ovatko valtion turvallisuutta ja perinteisiä uhkakuvia korostavat näkemykset saaneet antaa sijaa muunlaisille näkökohdille. Miinakysymys on Suomessa ollut ulko- ja puolustuspolitiikan rajapinnassa oleva kysymys ja tutkielmassa tarkastellaan sitä, onko realismin haastaminen ja sen mahdollinen murtuminen nähtävissä tällä rajapinnalla.</p> <p>Realistisessa kansainvälisen politiikan teoriassa kansallisen intressin käsite on ollut keskeisellä sijalla ja sillä on viitattu kansallisen turvallisuuden säilyttämiseen ja vallan tavoitteluun kansallisen selviytymisen takaamiseksi. Suomi näyttää loitonneen realististen kansallisten intressien tavoittelusta. Tutkielman lähtökohdista on väite, että konstruktivistinen ote tarjoaa paremman keinon lähestyä kansallista intressiä kuin realistinen kansainvälisen politiikan teoria. Konstruktivistista lähtökohdista tutkielmassa lähdetään ajatuksesta, että todellisuus ei ole ”luonnollinen”, vaan intersubjektiiivinen konstruktio, rakennelma, ja kiinnitetään huomio identiteettien, intressien ja merkitysten rakentumiseen poliittisessa keskustelussa miinoista. Valtioiden toiminnan ajatellaan perustuvan identiteetteihin, intresseihin ja asioiden merkityksellistämisen tapaan. Tutkielman konstruktivistinen lähestymistapa edustaa kriittistä konstruktivismia, tai diskursiivista konstruktivistista suuntausta, joka korostaa kielen keskeistä asemaa intersubjektiiivisten merkitysten ja todellisuuden rakentumisessa. Diskurssien eli merkitysrakenteiden nähdään olevan perusta identiteettien ja päämäärien konstruoinnille. Kansallinen intressi ymmärretään jaettujen merkitysten perusteella ja identiteettistä käsin rakentuneena sosiaalisena konstruktiona, joka käsittää sen, mitä katsotaan tarvittavan valtion ulkopoliittikan hoitamiseksi. Muutokset intersubjektiiivisissä merkityksissä ovat mahdollisia ja ne voivat johtaa muutoksiin identiteeteissä ja intresseissä ja siten muutoksiin politiikassa. Konstruktivistinen lähestymistapa mahdollistaa muutoksen tarkastelun Suomen ulkopoliitikassa.</p> <p>Diskurssianalyysiä pidetään taustaoletuksiltaan kriittisen konstruktivismin lähtökohdista lähtevään tutkimukseen soveltavana taustaolettamuksien ja metodien kokonaisuutena. Molemmat lähestyvät kieltä konstruktiiivisena, sosiaalista todellisuutta rakentavana.</p> <p>Diskurssianalyysin avulla tutkielmassa tarkastellaan ulkopoliittisen keskustelun tekstejä. Teksteissä luodaan näkemyksiä, representaatioita, kansainvälisestä järjestelmästä, omasta valtiosta, muista valtioista ja valtioita kohtaavista uhkista. Erilaiset representaatiot maailmasta nojaavat erilaisiin diskursseihin ja pitävät sisällään erilaisia identiteettejä ja tekevät mahdolliseksi erilaisia intressejä. Tekstejä analysoidaan kolmen tekstuaalisen mekanismin tarkastelemisen avulla, jotka toimivat keinona diskurssien esiin piirtämisessä. Nämä tekstuaaliset mekanismit ovat presuppositio, predikaatio ja subjektien positiointi. Analysoitavan aineiston valinnassa on lähdetty ajatuksesta, että kansalliset intressit ilmaantuvat valtion virkamiesten esittämissä representaatioissa, joita he tuottavat nojautuen kulttuuriin sidonnaisiin diskursseihin. Ulkopoliittikan muotoilun nähdään kuitenkin erityisesti ulkopoliittikan demokratisoitumiskehityksen myötä laajentuvan myös virallisen hallituskoneiston ulkopuolelle. Keskeisiin toimijoihin luetaan presidentin ja keskeisten ministerien ohella eduskunta ja puolustusvoimain komentaja sekä sellaiset kansalaisjärjestöt, jotka ovat kansainvälistä esimerkkiä seuraten kampanjoineet Suomessa henkilömiinojen kieltämiseksi. Tutkielmassa analyysin kohteena on näiden toimijoiden lausunnot miinoista ja Suomen miinaratkaisusta vuosilta 1995–2004.</p> <p>Kansainvälisesti miinakysymyksen juuret ovat miinojen aiheuttaman inhimillisen kärsimyksen esiin nostamisessa, mutta Suomessa realismi eri muodoissaan oli hallitseva tapa ymmärtää maailmaa. Suomen ratkaisussa ja siitä käydyssä keskustelussa näkyi historiallinen, realistisen doktriinin värittämä kulttuurinen konteksti. Realistinen diskurssi painotti uskottavaa puolustusta ja ulkopoliittikan uskottavuutta. Realistisessa diskurssissa Suomesta rakentui identiteetiltään itsenäinen valtio anarkkisessa maailmassa, jonka intressissä on oman itsenäisyytensä säilyttäminen mahdollisen hyökkäyksen edessä. Turvallisuus ymmärrettiin lähtökohtaisesti valtion turvallisuutena lähinnä sotilaallisia uhkia vastaan, vaikka uusien uhkien olemassaolo valtiolle tunnustettiin. Historiallisista uhkakuvista pidettiin kiinni. Uhiin vastaamisessa sotilaallisilla keinoilla nähtiin sijansa. Miinoista rakentui ase, joka oli oleellinen puolustuksen kannalta, mutta lopulta kuitenkin korvattavissa uskottavasta puolustuskyvystä tinkimättä. Miinoista rakentui toisaalta ongelmallinen ase Suomen turvallisuuspolitiikassa suhteessa puolustukseen perinteisesti ensisijaisen ulkopoliittikan ja sen uskottavuuden kannalta. Näiden konstruktioiden avulla miinoista luopumisesta ja Ottawan sopimukseen liittymisestä rakentui mahdollista realistiseen diskurssiin tukeutuen. Kyse oli perinteisesti turvallisuuspolitiikassa ensisijaisen ulkopoliittikan uskottavuuden säilyttämisestä ja siitä, että puolustuksen uskottavuudesta voitiin jättä kiinni, vaikka miinoista luovuttiinkin. Intressit, jotka ulko- ja turvallisuuspolitiikassa muodostuivat hallitseviksi, olivat lähtökohdiltaan edelleen kansallisia. Kansallisuus oli aikaisemmista tulkinnoista poiketen hallitsevan identiteetin perusta, eikä ”eurooppalaisuus”. Analyysi osoitti, että turvallisuutta tarkastellaan</p>			

Suomessa laaja-alaisesti ainoastaan uhkien ja uusien uhkien osalta turvallisuuden tuottamisen osalta. Euroopan unionista ei ole muodostunut suomalaisessa poliittisessä keskustelussa turvallisuuden subjektia, eli uhkia ei tarkastella uhkina Euroopalle, vaan kansallisvaltiolle. Pitäytyminen realismiin oletuksissa voi olla ongelmallista muuttuneessa ulkopoliittisessa ”todellisuudessa”, sillä konstruktivistisen ajattelun mukaisesti todellinen muutos toiminnassa perustuu muutoksiin identiteeteissä ja intresseissä. Konstruktivistinen ote avaa kuitenkin näköaloja ja sijaa muutokselle. Analyysi osoittaa, että realismille löytyy haastavia diskursseja. Realistinen diskurssi on myös sisäisesti haastettu. Ulkopoliittisen päätöksenteon taustalla olevat perustavaa laatua oletukset keskeisistä turvallisuuden kohteista, turvallisuusuhkista ja turvallisuuden tuottamisen keinoista ovatkin kyseenalaistamisen kohteena. Suomessa ei voidakaan enää puhua ”kansallisesta intressistä”, vaan ehkä pikemminkin kansallisista intresseistä monikossa.

Keskeiset lähteet:

Fierke, Karin M. & Jørgensen, Knud Erik (eds.) (2001), *Constructing International Relations: The Next Generation*. New York: M.E. Sharpe.

Milliken, Jennifer (1999) "The Study of Discourse in International Relations: A Critique of Research and Methods". *European Journal of International Relations*, 5(2), 225--254.

Weldes, Jutta & Laffey, Mark & Gusterson, Hugh & Duvall, Raymond (eds.) (1996), *Cultures of Insecurity. States, Communities and the Production of Danger*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Weldes, Jutta (1996) "Constructing national interests." *European Journal of International Relations* 2(3), 275–318.

Avainsanat-Nyckelord-Keywords

Ottawan sopimus

ulkopolitiikka - Suomi

miinat

Säilytyspaikka-Förvaringsställe-Where deposited

Muita tietoja-Övriga uppgifter-Additional information